

УДК 347.826 (043.2)

Грицик Д.Д., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Лихова С.Я., д.ю.н., професор

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ВИКОРИСТАННЯ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ

Важливим значенням для авіації завжди залишається питання організації використання повітряного простору, від якого безпосередньо залежить діяльність авіаційного транспорту. Відповідно до ст. 1 Повітряного кодексу України, повітряний простір – це частина повітряної сфери, розташована над суходолом і водною територією України, у тому числі над її територіальними водами (територіальним морем), і обмежена вертикальною поверхнею, що проходить по лінії державного кордону України [2].

Слід зазначити, що починаючи з 2014 року, значно посилилися випадки порушення повітряних кордонів різних країн, в тому числі і повітряні кордони України. Зокрема, в Україні порушення повітряного простору здійснюється досить часто. Прикладом може бути, порушення повітряного простору російським вертольотом Мі-35, у 2014 році, який пролітав над територією України; у 2016 році, вертоліт Мі-8 порушив повітряний простір України в Херсонській області; відомі порушення повітряного простору України і безпілотними літальними апаратами. Також у 2017 році вертоліт Ка-52 порушив повітряний простір України у Херсонській області. Це було підтверджено й співробітниками американського аналітичного центру Atlantic Council, які прийшли до висновку, що російський вертоліт незаконно перетнув повітряний простір України, що є прямим порушенням Мінських домовленостей. Варто сказати, що міжнародні норми на той час майже не відіграли свого цільового призначення стосовно застосування дієвих заходів притягнення до відповідальності, щодо осіб, які порушили повітряний простір України. Також слід зазначити, що система забезпечення національної безпеки України, в тому числі її воєнної безпеки, не враховує особливостей війн нового типу. Незважаючи на те, що

національне законодавство передбачає відповідальність за несанкціоноване використання повітряного простору реальне покарання осіб видається фактично нереальним, але не зважаючи на те, що держави у свої конституціях визначають, що вони є правовими держави – застосування грубої сили, зброї та виникнення збройних конфліктів нажаль є чи не є єдиним варіантом зупинення порушення територіальної незалежності [4, с. 13].

За порушення порядку використання повітряного простору України передбачено кримінальну відповідальність за ст. 282 КК України. Тобто, такими порушеннями вважаються дії або бездіяльність юридичних чи фізичних осіб, а саме порушення правил пуску ракет, проведення всіх видів стрільби, вибухових робіт або вчинення інших дій у повітряному просторі, якщо це створило загрозу безпеці повітряних польотів, або якщо вони спричинили потерпілому середньої тяжкості чи тяжкі тілесні ушкодження чи завдали великої матеріальної шкоди, а також, якщо вони спричинили загибель людей [1].

А у разі порушення правил використання повітряного простору, вчинені з метою державної зради, диверсії, терористичного акту, кваліфікуються за відповідною частиною ст. 111 КК України, за ст. 113 КК України, або за відповідними частинами ст.ст. 258, 282 КК України [1].

Постанова КМУ Про затвердження Положення про використання повітряного простору України до порушень порядку використання повітряного простору, що підлягають розслідуванню, відносить: використання повітряного простору без дозволу та/або порушення умов його використання; недотримання умов використання повітряного простору або плану польоту; політ групи повітряних суден, кількість яких більша ніж зазначена у заявці; порушення вимог щодо порядку перетинання державного кордону та виконання польоту в зоні з особливим режимом використання повітряного простору [3].

Щодо всіх випадків порушення порядку використання повітряного простору проводиться розслідування. Так, згідно пункту 123 даної Постанови, підставою для проведення розслідування порушень порядку використання повітряного простору є доповідь командира повітряного судна, повідомлення відповідних органів про факт порушення [3].

Особи, з вини яких допущено порушення, несуть відповідальність згідно із законодавством. Кримінальний кодекс

передбачає такі види покарань, як штраф, виправні роботи, обмеження волі та позбавлення волі.

Таким чином, варто зробити висновок, що повітряний простір України є єдиним, без розподілу за відомчою належністю, та доступним усім користувачам повітряного простору України з рівними правами щодо його використання. Також, не менш важливим є суспільна небезпечність, яка виникає з цього злочину і полягає в тому, що при вчиненні порушення правил повітряного простору створюється загроза для життя та здоров'я людей, а також це може перешкоджати виконанню польотів літальними апаратами. Порушення цих вимог тягне за собою настання кримінальної відповідальності, що встановлена чинним законодавством України.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2292-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page>.

2. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>.

3. Про затвердження Положення про використання повітряного простору України: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р. № 401 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/401-2002-%D0%BF/page>.

4. Гусар О.А. Використання повітряного простору в Україні: організаційні засади / О.А. Гусар, А.В. Куліш // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2017. – № 1. – С. 13-20.